

II Ca 468/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Małgorzata Wiśniewska Sędzia Sądu Okręgowego: Ryszard Małecki

Sędzia Sądu Okręgowego: Beata Woźniak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 11 września 2020 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa P. T.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach

z 4 listopada 2019 r.

sygn. akt I C 1815/17

I. prostuje oznaczenie strony pozwanej w komparycji zaskarżonego wyroku poprzez wpisanie: „(...)” w miejsce: „Dyrektorowi (...)w. W.”;

II. oddala apelację;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 120 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. przyznaje radcy prawnemu R. A. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Szamotułach 147,60 zł (w tym podatek VAT) z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym.

Ryszard Małecki Małgorzata Wiśniewska Beata Woźniak

UZASADNIENIE

Powód P. T. w pozwie przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi (...) w S. wniósł o zasądzenie kwoty 25.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda - godności, prawa do poszanowania intymności i prywatności oraz prawa do poszanowania zdrowia, podając, że w jednostce penitencjarnej, w której został osadzony, nie był zachowany ustawowy standard metrażu w celach mieszkalnych (art. 110 § 2 k.k.w.) oraz że jako osoba niepaląca został osadzony w celi nr 16 z osadzonymi palącymi.

W odpowiedzi na pozew Dyrektor (...) w S. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu. Podał, że w trakcie całego pobytu powód osadzony był w celach spełniających ustawową normę powierzchni oraz że cela nr (...), w której powód był osadzony od dnia 5 czerwca 2017 r. do dnia 8 czerwca 2017 r., była celą dla niepalących i wszyscy osadzeni w tej celi deklarowali (pisemnie), że są osobami niepalącymi. Pozwany zaprzeczył, aby powód poniósł szkodę na dobrach osobistych na skutek niezapewnienia mu odpowiednich warunków bytowych odbywania kary pozbawienia wolności. Podniósł nadto, że zasądzenie zadośćuczynienia byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Wyrokiem z dnia 4 listopada 2019 r., wydanym przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi (...) w. W., Sąd Rejonowy w Szamotulach oddalił powództwo (punkt 1.) i orzekł o kosztach procesu (punkt 2. i 3. wyroku).

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

Powód P. T. był osadzony w (...) w S. w następujących celach mieszkalnych:

- od dnia 21.03.2017 r. do dnia 27.03.2017 r. w celi nr(...) o powierzchni 9,29 m²,
- od dnia 27.03.2017 r. do dnia 05.04.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 18,44 m²,
- od dnia 05.04.2017 r. do dnia 23.05.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 9,02 m²,
- od dnia 23.05.2017 r. do dnia 05.06.2017 r. w celi nr(...) o powierzchni 7,31 m²,
- od dnia 05.06.2017 r. do dnia 08.06.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 9,90 m²,
- od dnia 08.06.2017 r. do dnia 19.06.2017 r. w celi nr(...) o powierzchni 11,33 m²,
- od dnia 19.06.2017 r. do dnia 07.07.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 9,02 m²,
- od dnia 07.07.2017 r. do dnia 19.07.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 11,33 m²,
- od dnia 19.07.2017 r. do dnia 27.07.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 7,57 m²,
- od dnia 27.07.2017 r. do dnia 25.08.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 9,02 m²,
- od dnia 25.08.2017 r. do dnia 16.10.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 15,85 m²,
- od dnia 16.10.2017 r. do dnia 19.10.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 12,02 m²,
- od dnia 19.10.2017 r. do dnia 14.12.2017 r. w celi nr (...) o powierzchni 9,02 m²,

Rozmieszczenie osadzonych w poszczególnych celach mieszkalnych jest odnotowane w systemie informatycznym, do którego wprowadzony jest też metraż cel i maksymalny dopuszczalny stan osobowy. Uwagi odnośnie palenia tytoniu przez osadzonych są odnotowywane w systemie informatycznym. W trakcie pobytu osadzeni często zmieniają swoje deklaracje odnośnie palenia po to, aby zmienić celę mieszkalną.

Przy przyjęciu do (...) powód zadeklarował, że nie pali tytoniu.

W zakładzie (...) w B. P. T. podpisał w dniu 20 sierpnia 2018 r. oświadczenie, że jest osobą palącą wyroby tytoniowe. W dniu 21 sierpnia 2018 r. oświadczył, że przestaje palić papierosy i prosi o umieszczenie w celi dla skazanych niepalących. Z kolei w dniu 8 listopada 2018 r. oświadczył, że jest osobą palącą wyroby tytoniowe.

Sąd Rejonowy wskazał, że powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez pozwanego (wydruk historii rozmieszczenia, notatki służbowe – k. 61-82, 166-167, kserokopia oceny sanitarno-epidemiologicznej – k. 84, oświadczenia P. T. w teczce osobopoznawczej), których wiarygodność nie została podważona. Podał nadto, że dał wiarę zeznaniom świadków K. P. i D. H., którzy byli pracownikami (...) w S. (obecnie (...) w. W.) i w sposób spontaniczny i niewyuczony opisali warunki pobytu w jednostce penitencjarnej. Ich zeznania nie budziły wątpliwości i korespondowały z przedłożonymi w sprawie dokumentami. Sąd Rejonowy uznał natomiast za niewiarygodne zeznania powoda P. T., który twierdził, że został osadzony w przeludnionej celi, podczas, gdy ścisła ewidencja osadzonym w systemie informatycznym uniemożliwia rozmieszczenie osadzonych z naruszeniem normy powierzchni przypadającej na jednego osadzonego. Również zeznania powoda odnośnie naruszenia jego dóbr osobistych poprzez umieszczenie w celi z osobami palącymi tytoń nie zasługiwały, w ocenie Sądu, na wiarę, ponieważ powód w jednych oświadczeniach deklarował, że jest osobą palącą, a w innych oświadczeniach, że jest osobą niepalącą.

Sąd I instancji wskazał, że podstawę prawną roszczenia powoda stanowiły art. 24 § 1 i art. 448 k.c. Powód domagał się bowiem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci godności, prawa do poszanowania intymności i prywatności oraz prawa do poszanowania zdrowia. Możliwość zasądzenia stosownej kwoty pieniężnej na podstawie art. 448 k.c. związana jest z naruszeniem jakiegokolwiek prawnie chronionego dobra osobistego (art. 23 k.c.). Dla zasądzenia zadośćuczynienia wystarczy tylko bezprawność naruszenia (zagrożenia) dobra osobistego, natomiast nie jest wymagana wina (zob. uchwała SN z dnia 18.10.2011 r. III CZP 25/11).

Na powódzie spoczywał w procesie ciężar udowodnienia okoliczności faktycznych, z których wywodził swoje roszczenie oraz powstania krzywdy. Zdaniem Sądu orzekającego, powód nie podolał temu obowiązkowi i roszczenie powoda pozostało nieudowodnione. Z samych twierdzeń powoda wynikało, że nie doszło do naruszenia prawa do intymności i prywatności, nie można wiązać naruszenia tych dóbr z samą tylko powierzchnią cel mieszkalnych. Postępowanie dowodowe nie dostarczyło podstaw do tego, aby stwierdzić naruszenie przepisów prawa przez pozwanego. Nie zachodziła więc przesłanka bezprawności.

Sąd wskazał nadto, że podstawowym kryterium decydującym o zasądzeniu zadośćuczynienia powinien być rozmiar i intensywność doznanej krzywdy (ocenianej według miar zobiektywizowanych), stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego i rodzaj naruszonego dobra. Osadzenie w zakładzie(...)ze swej istoty wiąże się z naruszeniem dobra osobistego, jakim jest wolność skazanego, zatem cierpienia i upokorzenia stanowiące podstawę przyznania zadośćuczynienia muszą wyraźnie wykraczać poza nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności. W toku postępowania nie ustalono, aby funkcjonariusze (...) czy administracja (...) dopuścili się jakichkolwiek bezprawnych zachowań skierowanych przeciwko powodowi.

Sąd wyjaśnił też, że szkoda musi być realna. Samo prawdopodobieństwo utraty zdrowia i zagrożenie wyrządzeniem szkody nie stanowi podstawy zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia za hipotetyczną możliwość wyrządzenia krzywdy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1998r., III CKU 18/98). Krzywda stanowi niemajątkowy skutek naruszenia dóbr osobistych. Uszczerbki te mogą polegać na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach bezpośrednio związanych ze stanem zdrowia, ale też z jego dalszymi następstwami w postaci odczuwanego dyskomfortu w wyglądzie, mobilności, poczuciu osamotnienia, nieprzydatności społecznej bądź nawet wykluczenia. W judykaturze i doktrynie dość powszechnie przyjmuje się wyłącznie kompensacyjny charakter ochrony majątkowej udzielanej pokrzywdzonemu i niedopuszczalność przypisywania jej funkcji represyjnych. Kompensata majątkowa ma na celu przezwyciężenie przykrych doznań. Służyć temu ma nie tylko udzielenie pokrzywdzonemu należytej satysfakcji moralnej w postaci uznania jego krzywdy wyrokiem sądu, ale także zobowiązanie do świadczenia pieniężnego, które umożliwi pełniejsze zaspokojenie potrzeb i pragnień pokrzywdzonego.

W ocenie Sądu orzekającego, przyznanie powodowi zadośćuczynienia naruszałoby zasady współzycia społecznego (art. 5 k.c.). Powód, naruszając porządek prawny, miał świadomość, że zostanie mu wymierzona kara, a z uwagi na powszechnie znane skromne warunki pobytu w jednostkach penitencjarnych będzie odbywał karę pozbawienia wolności w takich właśnie warunkach. Państwo w miarę swych możliwości finansowych realizuje obowiązki humanitarne jej wykonywania przez nieodpłatne dostarczanie cel o określonym standardzie, żywienia, z

możliwością nauki i spędzania czasu wolnego. Powód znalazł się w zakładzie karnym na skutek naruszania porządku prawnego przyjętego w społeczeństwie. Zasądzone zadośćuczynienie byłoby natomiast płacone przez Skarb Państwa, tj. z majątku gromadzonego przez całe społeczeństwo, w tym ofiary przestępstw osób odbywających karę, co pozostawałoby w sprzeczności z poczuciem sprawiedliwości.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd I instancji wskazał art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. oraz § 8 ust. 1 pkt. 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015.1804) i art. 108 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2005.167.1398 ze zm.). O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd orzekł w oparciu o treść § 4 w zw. z § 14 ust. 1 pkt. 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016.1715).

A. ę od wyroku wni ó s ł pow ó d.

Zaskarżył wyrok w całości.

Zarzucił Sądowi I instancji:

1. naruszenie art. 24 w zw. z art. 448 k.c.:

a) przez ich niewłaściwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że działanie pozwanego nie było działaniem bezprawnym, skutkującym naruszeniem dóbr osobistych powoda, w szczególności prawa do poszanowania zdrowia, podczas gdy z okoliczności faktycznych wynika, że dobra osobiste powoda zostały naruszone;

b) przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny nie daje podstawy do sięgnięcia po środek ochrony dóbr osobistych w postaci zadośćuczynienia pieniężnego, podczas gdy z okoliczności faktycznych wynika, że zastosowanie tego środka jest zasadne;

2. naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c. przez błędne przyjęcie, że powód nie podolał ciężącemu na nim obowiązкови wykazania naruszenia dóbr osobistych w postaci przebywania w celach dla osób palących pomimo pisemnych deklaracji oraz prób o przeniesienie do cel dla niepalących, podczas gdy okoliczności faktyczne, w szczególności zeznania powoda, wskazują, że powód udowodnił te przesłanki;

3. naruszenie art. 5 k.c. przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że żądanie zadośćuczynienia przez osobę pozbawioną wolności w związku z naruszeniem dóbr osobistych stanowi nadużycie zasad współżycia społecznego, podczas gdy samo pozbawianie wolności nie powinno skutkować odebraniem prawa do godnego i humanitarnego traktowania oraz domagania się zadośćuczynienia za popełnione naruszenia;

4. naruszenie art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie i zasądzenie od powoda 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, gdy z okoliczności faktycznych, w szczególności braku uzyskiwania przez powoda dochodów wobec przebywania w zakładzie (...), wynika, że powód nie osiada środków do uiszczenia zasądzonej kwoty.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kwoty 25.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu przed sądem I i II instancji, według norm przepisanych, a także o zasądzenie na rzecz pełnomocnika powoda z urzędu od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, które nie zostały uiszczone w żadnej części.

Apelujący wniósł na podstawie art. 368 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1² k.p.c. o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania dwunastu świadków – osób przebywających z powodem w celach nr (...) od 21 marca do 23 maja 2017 r. na okoliczność, że powód, mimo pisemnej deklaracji o niepaleniu, został umieszczony w celach dla osób palących oraz że w obecności powoda w celi dla osób niepalących inne osoby paliły papierosy.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że z zeznań powoda złożonych 15 marca 2019 r. wynika, że zasądzenie zadośćuczynienia było uzasadnione: zdaniem powoda, cele, w których został osadzony były bowiem przeludnione a pomimo ustnych prośb powoda do pracowników (...) o przeniesienie do celi dla niepalących, zmiana nie nastąpiła. W ocenie apelującego, oświadczenia powoda z 2018 r. nie mają związku z przedmiotowym postępowaniem; nie wykluczają one, że powód podczas pobytu w (...) w S. był osobą niepalącą, ewentualnie próbował porzucić nałóg, co zostało uniemożliwione przez osadzenie z osobami palącymi. Długotrwałe przebywanie pozwanego z palącymi miało negatywny wpływ na jego samopoczucie i zdrowie (poprzez bierne palenie). Apelujący podał, że powód nie dysponuje żadną dokumentacją na poparcie swoich twierdzeń i można oprzeć się tylko na jego twierdzeniach i zeznaniach, że zgłaszał prośby, które były ignorowane). Nadto, świadkowie potwierdzili w zeznaniach, że były przypadki, iż osoba niepaląca była umieszczana w celi z palącymi.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Z uwagi na złożenie apelacji po zmianie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z 4 lipca 2019 r. (Dz.U.2019.1469) uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego zostało sporządzone w sposób określony przepisem art. 387 § 2¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym tą nowelizacją. Sąd Okręgowy nie przeprowadził postępowania dowodowego i nie dokonał odmiennej oceny dowodów przeprowadzonych przed sądem pierwszej instancji, a także nie zmienił i nie uzupełnił ustaleń sądu pierwszej instancji. W tej sytuacji, zgodnie z art. 387 § 2¹ pkt 1) k.p.c., wystarczające jest wskazanie, że Sąd odwoławczy przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji dokonane w sprawie i podane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przytoczone wyżej.

Apelacja nie zawierała zarzutów naruszenia przepisów postępowania, poza art. 102 k.p.c. Zarazem z treści zarzutu nr 3) i z treści uzasadnienia apelacji wynika, że apelujący uznaje za częściowo błędne ustalenia Sądu I instancji i ocenę zebranego w sprawie materiału, co wymagało od Sądu odwoławczego zweryfikowania prawidłowości tej oceny z punktu widzenia kryteriów wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c. oraz skontrolowania poprawności ustalonych okoliczności faktycznych.

Dokonana przez Sąd Rejonowy ocena zebranego materiału u nie budziła wątpliwości dla Sądu odwoławczego. Apelujący nie wykazał jej niezgodności z dyrektywami wynikającymi z art. 233 § 1 k.p.c., co jest konieczne, by podważyć w śródka odwoławczym ocenę, którą dokonał sąd orzekający, korzystając z przyznanej mu w tym względzie przez ustawodawcę swobody. Sąd Rejonowy ocenił zeznania powoda jako niewiarygodne, przy czym taka ocena została przez Sąd sformułowana po skonfrontowaniu treści tych zeznań z pozostałym zebrany w sprawie materiałem, tj. dokumentami przedłożonymi przez pozwanego (wydruk historii rozmieszczenia, notatki służbowe – k. (...), (...), kserokopia oceny sanitarno-epidemiologicznej – k. (...), oświadczenia P. T. w teczce osobopoznawczej) i zeznaniami świadków K. P. i D. H. . **To, że powód podał w swych zeznaniach, że cele, w których został osadzony były przeludnione, nie wystarcza, by dokonać takiego ustalenia, po uwzględnieniu pozostałej części materiału dowodowego. Zeznania powoda w tym względzie były bowiem z tym materiałem sprzeczne i mogą być uznane wyłącznie za jego opinię, niezgodną ze stanem rzeczywistym. W apelacji nie podjęto nawet próby podważenia ustaleń, których Sąd Rejonowy dokonał – w oparciu o zebrany w sprawie materiał - w zakresie przeludnienia cel mieszkalnych w jednostce penitencjarnej, w której przebywał powód w okresie objętym żądaniem pozwu, powołując się wyłącznie na „zdanie powoda” wyrażone w jego zeznaniach. Niewystarczające jest powołanie się przez apelującego na orzecznictwo sądów powszechnych oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w kwestii odszkodowania należnego za pobyt w przeludnionych celach. Rozważania natury ogólnej, niewątpliwie poprawne, nie mogą bowiem zastąpić wykazania podstawy faktycznej roszczenia w konkretnej sprawie, co – jak trafnie ocenił Sąd I instancji – nie nastąpiło w rozpoznawanej sprawie. Podstaw do dokonania ustaleń w tym względzie nie dostarczyła także treść śródka odwoławczego.**

Sąd Okręgowy podkreśla, że zawarty w apelacji wniosek dowodowy o przesłuchanie dwunastu świadków przebywających wraz z powodem w (...) w S. w dniach od 21 marca do 23 maja 2017 r., nie był nakierowany na wykazanie przeludnienia cel mieszkalnych, w których powód był osadzony. Wynika to z tezy dowodowej wskazanej w tym wniosku, ograniczonej do drugiej podstawy faktycznej roszczenia powoda, tj. osadzenia powoda jako osoby niepalącej w celi z osobami palącymi.

Odnosząc się do tego wniosku dowodowego Sąd Okręgowy wyjaśnia, że wniosku nie uwzględnił, uznając, że jest on spóźniony, a nadto okoliczność, której wykazaniu miał służyć, częściowo odbiegała od podstawy faktycznej powództwa. Zgodnie z art. 381 k.p.c. sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. W apelacji nie przedstawiono zasługującego na uwzględnienie uzasadnienia zgłoszenia wniosku dowodowego o przesłuchanie dwunastu świadków – osób współosadzonych z powodem podczas pobytu w (...) w S. w dniach od 21 marca do 23 maja 2017 r. – dopiero w postępowaniu apelacyjnym. Pełnomocnik powoda wskazał w uzasadnieniu apelacji, że taki wniosek zgłasza na „wyraźne, pisemne żądanie powoda” skierowane do pełnomocnika 11 grudnia 2019 r. oraz że dowód nie mógł być zgłoszony przed Sądem Rejonowym „ze względu na ograniczony kontakt pełnomocnika z powodem”, który przebywa w (...) w I., nie dysponując środkami na opłacenie połączeń telefonicznych. Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego to, że wniosek ten mógł i powinien zostać złożony przed Sądem Rejonowym, a nie dopiero w apelacji. Zarówno okoliczność, że powód został osadzony w celi z osobami palącymi, mimo że był osobą niepalącą, jak i okoliczność, że pomimo ustnych próśb powoda kierowanych do pracowników (...) o przeniesienie do celi dla niepalących, zmiana nie nastąpiła, powinny być przedmiotem dowodzenia przed Sądem I instancji, uwzględniając stanowisko strony pozwanej w tej kwestii. Powód mógł przekazać pełnomocnikowi informacje potrzebne do zgłoszenia wniosku w taki sam sposób, jak uczynił to 11 grudnia 2019 r., to jest pisemnie. Podkreślić należy w tym kontekście, że pełnomocnik został dla powoda ustanowiony już postanowieniem z 21 listopada 2017 r., a postępowanie przed Sądem Rejonowym zakończyło się dopiero w dniu 4 listopada 2019 r., co pozwalało powodowi skontaktować się z pełnomocnikiem w dowolny sposób i przekazać informacje o osobach, które mogłyby być świadkami w sprawie. Zaniechanie powoda w tym względzie nie znajduje usprawiedliwienia. Nadto, okoliczność, że powód, pomimo pisemnej deklaracji o niepaleniu, został umieszczony w celach nr (...) przeznaczonych dla osób palących od 21 marca do 23 maja 2017 r., wykraczała poza podstawę faktyczną powództwa, skoro – zgodnie z treścią pisma z 19 lutego 2018 r., w którym żądanie pozwu zostało sprecyzowane – powód dochodził zadośćuczynienia za naruszenie prawa do poszanowania zdrowia jedynie w związku z umieszczeniem w celi nr (...) (k. (...) akt).

Uwzględniając z kolei dowody przeprowadzone przez Sąd Rejonowy – w granicach inicjatywy dowodowej wykazanej przez strony sporu i w związku z podstawą faktyczną powództwa – nie było podstaw do ustalenia, że strona pozwana dopuściła się naruszeń, polegających na zlekceważeniu oświadczenia powoda, że jest osobą, która nie pali tytoniu. Według wskazania pozwanego celi nr (...) była celą dla osób niepalących, a świadkowie przesłuchani przez Sąd I instancji zeznali, że osadzeni byli umieszczanie w celach dla palących albo dla niepalących – w zależności od treści złożonego w tym względzie oświadczenia. Sąd nie uzyskał materiału dowodowego, który podważałby te zeznania i dokonane na ich podstawie ustalenie. Wprawdzie świadek D. H. podał, że zdarzają się przypadki, że osoba niepaląca trafia do celi z osobą palącą, ale na podstawie tego ogólnego stwierdzenia świadka nie można ustalić, że takie osadzenie dotknęło powoda. W tym zakresie niezbędne byłyby dalsze dowody, których powód we właściwym czasie nie przedstawił. Sąd Okręgowy zauważa przy tym, że powód w sposób zmienny określał się w różnych jednostkach penitencjarnych jako osoba paląca albo niepaląca. Wprawdzie, jak podniesiono w apelacji, w tym zakresie w życiu człowieka może nastąpić zmiana, ale wiarygodność zeznań powoda złożonych 15 marca 2019 r. w kwestii tego, że „od zawsze jest osobą niepalącą”, wobec treści jego różnych oświadczeń o paleniu tytoniu składanych w (...) w B. w 2018 roku, budzi oczywiste wątpliwości. W żaden sposób nie znalazły też potwierdzenia dowodowego twierdzenia powoda, że zgłaszał ustnie problem palenia tytoniu przez współosadzonych i że wnioskował o przeniesienie do innej celi z tej przyczyny podczas pobytu w (...) w S.. Takie zgłoszenia i wnioski powoda nie zostały ujawnione w zebranej w sprawie dokumentacji, a o przeprowadzenie innych dowodów powód nie wnioskował do czasu zakończenia postępowania w Sądzie I instancji. Również w tym obszarze działania nie można więc pozwanemu przypisać nieprawidłowości.

Trafnie na gruncie takich okoliczności faktycznych, jakie zostały ustalone i podlegały ocenie, Sąd Rejonowy uznał roszczenie powoda za niewykazane. Powód nie wykazał koniecznej przesłanki roszczenia, jaką jest bezprawne zachowanie (działanie lub zaniechanie) pozwanego. Odmowa zasądzenia zadośćuczynienia była w ustalonych okolicznościach prawidłowa i nie naruszała przepisów art. 6, 24 i 448 k.c., jak zarzucono w apelacji. Odmienne stanowisko wyrażone w tym względzie w środku odwoławczym stanowiło wyłącznie polemikę z prawidłowymi ustaleniami i oceną prawną Sądu I instancji. Nadto, w zakresie podstawy roszczenia polegającej na umieszczeniu powoda w celi nr (...) z osobami, które paliły tytoń, Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że osadzenie w tej celi trwało zaledwie cztery dni i ewentualna niedogodność wynikająca dla powoda z przebywania w tej celi z osobami palącymi przez tak krótki czas nie mogłaby zostać zakwalifikowana jako naruszenie przez pozwanego prawa powoda do poszanowania zdrowia, i z pewnością nie uzasadniałby zasądzenia jakiegokolwiek zadośćuczynienia pieniężnego.

Kwestia odmowy zasądzenia zadośćuczynienia z powołaniem się na normę art. 5 k.c. miała w tej sytuacji znaczenie drugorzędne. Należałoby rozważyć przesłanki tej odmowy, gdyby powód udowodnił roszczenie co do zasady, a tak się nie stało. Stwierdzenie braku podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda z tej przyczyny, że nie nastąpiło wykazanie koniecznej przesłanki roszczenia, jaką jest na gruncie art. 24 k.c. bezprawne zachowanie pozwanego o naruszenie dóbr osobistych, zwalniało Sąd odwoławczy z konieczności rozważania zarzutu naruszenia art. 5 k.c. w rozpoznawanej sprawie. Odmowa uwzględnienia roszczenia powoda nastąpiła bowiem na innej podstawie.

Sąd Okręgowy nie stwierdził też uzasadnionych przesłanek do przypisania Sądowi I instancji naruszenia art. 102 k.p.c. Ani przed Sądem I instancji, ani w środku odwoławczym, nie zostały wykazane szczególne okoliczności przemawiające za zastosowaniem tego przepisu względem powoda. Nie jest taką okolicznością fakt, że powód odbywa obecnie karę pozbawienia wolności i nie uzyskuje żadnych dochodów. Nawet długotrwały pobyt w zakładzie karnym nie jest okolicznością automatycznie przemawiającą za zwolnieniem osadzonego od obowiązku zwrotu kosztów procesu cywilnego przeciwnikowi. Kara izolacyjna zostanie bowiem w określonym czasie zakończona, a wtedy powód będzie mógł podjąć pracę i pozyskać środki, które pozwolą na zwrot kosztów procesu zasądzonych przeciwnikowi. Nie można też wykluczyć z góry podjęcia przez powoda pracy w (...) podczas odbywania kary.

Z podanych przyczyn apelacja powoda, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt II. wyroku). W punkcie III. wyroku, uwzględniając wynik postępowania apelacyjnego, Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 120 zł, na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 8 ust. 1 pkt 26) w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 ze zm.). W związku z tym, że powód w postępowaniu apelacyjnym korzystał z udzielonej mu pomocy prawnej z urzędu, w punkcie IV. wyroku Sąd Okręgowy przyznał radcy prawnemu R. A. wynagrodzenie z tego tytułu w kwocie 147,60 zł (w tym VAT 23%) ustalone w oparciu o § 1, § 2 pkt 1, § 3, § 4, § 14 ust. 1 pkt 26) w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016.68).

Wyjaśnić należy, że w punkcie I. wyroku Sądu odwoławczego nastąpiło sprostowanie oznaczenia strony pozwanej w zaskarżonym wyroku. Sąd Rejonowy wydał wyrok przeciwko Skarbowi Państwa, wskazując jako *statio fisci* Dyrektora (...) w. W.. Takie wskazanie nie miało żadnych podstaw. Pozwanym w sprawie był Skarb Państwa, pierwotnie reprezentowany przez Dyrektora (...) w S.. Jednakże w toku procesu, z dniem 30 listopada 2018 r., nastąpiło zniesienie(...) w S. na mocy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 24 sierpnia 2018 r. w sprawie zniesienia (...) w S. (Dz.Urz.MS.2018.249), przy czym z zarządzenia tego wynika, co umknęło Sądowi I instancji, że po 30 listopada 2018 r. jedynie mienie ruchome zniesionego aresztu stało się mieniem ruchomym Zakładu (...) w. W., natomiast „należności i zobowiązania likwidowanego(...) przejmują z dniem 30 listopada 2018 r. Minister Sprawiedliwości” (§ 3 ust. 1 rozporządzenia). Powyższe oznacza, że po 30 listopada 2018 r. przestała istnieć jednostka organizacyjna pozwanego Skarbu Państwa, która została wskazana jako *statio fisci* i w procesie działać za stronę pozwaną powinien Minister Sprawiedliwości. Stosownie do tego ustalenia dokonano oznaczenia *statio fisci* strony pozwanej w zaskarżonym wyroku na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. Sąd odwoławczy nadmienia, że dokonał doręczenia odpisu

środka odwoławczego (...), który przedstawił stanowisko procesowe w piśmie z 27 lipca 2020 r., złożonym przez ustanowionego w sprawie i działającego także przed Sądem I instancji pełnomocnika – radcę prawnego, stanowiącym odpowiedź na apelację, tożsame ze stanowiskiem zajmowanym przez stronę pozwaną na etapie postępowania przed Sądem Rejonowym.

Ryszard Małecki Małgorzata Wiśniewska Beata Woźniak